נגמר הדין פרק ששי סנהדרין מז.

נכוה בעיניו נמאס. ס(כתהלים (כד) כתיב מי יעלה בהר ה' ונקי כפים וכר לבב וגו' ותקשיב נמי הא: **על מעט של חכלים.** דלך בזיון מפני שהיה אכיו רשע * ובזיון לעין כל כדי שיתיקרו האחרים ולכבוד עצמו לא חס ומפני כבוד אב נמי ליכא למימס דנשיא בעמך כתיב (שמות כב) בעושה מעשה עמך(ט). נבזה בעיניו הוא עצמו נתבזה ונמאס בפני עצמו אלא חס לכבודו במקום קידוש ה'. ואי אמרת כבוד שעושין למת אינו אלו אלא של חיים מ"ט עביד הכי למה ביזה את החיים: **אל תספדוני בעיירות.** רבינו הקדוש נוה את בניו בכתובות (דף קג.) בהנשא אל תספדוני בשתוליכו את ארוני למקום קבורתי דהוא מת בגיפורי וקבורתו בנית שערים אל תספדוני בעיירות קטנות שתעבדו עליהן אלא בכרכים גדולים דאיכא איגשי טובא ומיכנפי מעיירות נמי להתם: **מאי נאו לכבודו של מת.** אלמא יקרא דעבדי ליה דליה הוא: **ומכים ליה למת.** תרגומו של מלין(פ): **כי אמר רחמנא לא חלין.** ורבינן נמי שאר כל המתים היינו כי משהו ליה לדמייה בעצמא דלא איכפת ליה ביה דהיינו בזיון ודומיא דמלוי אבל האי דליתייקרו ביה קרוביו לאו בזיון הוא לדידיה: **לשמע.** כמו (שמואל ב טו) **ושמע שאול בזון אמיפה להספידו: סימן יפה למת.** כשנפרעין ממנו בעוה"ז לאחר מיתה דיש לו כפרה בכך: **ש"מ יקרא דשבבי הוא.** דאי לאו יקרא דשבבי אמאי מיכפר בבזיוניה: **ויחי ויקם על רגליו.** אותו הנקבר נגיע הנקבר היה הוא הנגיע אשר השיב את עידו לאכול ולשתות בנית אל ונענש עידו על ידו והמיתו האריי(ט) וכשמת לאחר ימים קברוהו אצל אליעא ולא הוכשר אצל המקום שיקבר אצלו והחייהו: **נא פי שנים.** אליהו החיה את המת והיה לו לאליעא להחיות שני מתים והוא לא החיה אלא בנה של שונמית: **נא אלך.** ואי משום כרכתא דאליהו הוא היכי מקיימת בהכי: **וכסא שאין קוברים בו.** לפרושי טעמא דמתני' מהדר דלפיכך נתקנו שתי קברות שאין קוברין נתקנין ונשרפין שהן רשעים ממורים אצל נהרגין ונחנקין שהן רשעים קלים: **וליפקין מרכבא.** דהא נשרפין אצל נתקנין קלים הם: **נמרא גמירי לה.** הלכה למשה מסיני: **הואיל ונדחה.** הקרבן כשהמיר דמו(פ) דאין מתקנין קרבן מן המומריס(ב) כדתניא מע"ה פרט למומר(ב) בשחיטת חולין בפ"ק (דף ה:). שוטה נמי לאו בר כפרה הוא דיקריב אותו לרצונו כתיב (ויקרא א): **כישן דמי.** בכל אדם הישנים בגילה ואינם נדחים בכך לאחר שיעורו: **אבל הפס.** דיש בידו לחזור: **אימא לא.** הוי דיחוי: **הוי כה קדשים.** בעיר הנדחת אינן נשרפין עם אלה דכתיב (דברים יג) שלה ולא אצל שמים ומיהו מיקרב לא קרבו משום דכתיב (משלי כא) זבח רשעים תועבה ואם קדשי מזבח הן ואפילו עולות ושלמים נדבה ימותו: **קדשי בדק הבית יפדו.** כשאר בדק הבית והפודה אותם יאכלם שהרי לא נאסרו דלאו דידהו הוו. ומדקתני ימותו ס"מ משום דנדחו מהקרבה כשהמירו(פ) בעליהן הוא דמומר(פ) לע"ז לא מקבלינן שום קרבן מיניה כדאמרי' בהכל שוחטין (חולין דף ה:): **דסואיל ונדחו ידחו.** דאי משום זבח רשעים הא כיון דאיקטול אית להו כפרה: **יכול פירשו.** אכיו ואמו של כהן: **מדרכי נכור.** כגון מומר(ב): **יטמא.** להם כמותם ת"ל (ויקרא כא) לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשארו וגו' בעושה מעשה עמיו יטמא לו ואם לאו אל יטמא אפי' לשארו. אלמא לא כיפרה לו מיתתו אם לא חזר בו: הרוגי

אבל חלב והפריש קרבן. כה"ג גרלה ונדחה הוא והוי מלי לאסמעינן דנוטת טפי דאפי' המיר דת והפרים קרבן דהוי דמוי ואע"ג דדחוי מעיקרא הוי דחוי כדשמעי' ליה לר' יוחנן בפ"ק דקידושין (דף ז. ופס) גבי בהמה של שני שותפין ורבותא הוא טפי מדחוי מעיקרא כדמוכח בפ' טוב הגזול (סוכה דף לב. ופס) דאפי' מאן דאית ליה דחוי מעיקרא לא הוי דחוי מודה בגרלה ונדחה דהוי דחוי והא דנקט הכא כה"ג אורחא דמילתא נקט דאין דרך מומר להפרים קרבן ועוד גבי נשתטה אי אפשר לומר אלא שהפרים קודם שנשתטה דאי משנשתטה טועה שהפרים קרבן אין הקדשו הקדש:

אימא כישן דמי. לאו לגמרי כישן דישן מזי אפי' בשעה שהוא ישן כדתנן בפרק כל הנט (גיטין דף כח.) השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים ולא חיישינן שמא ישן בשעת הקרבה אלא כלומר כישן דמי דאפי' דלא הוי מזי אין ראוי להיות דחוי משום דממילא מיתער והא נמי ממילא מיסתפי:

ואמאי כיון דמיכטל הוה להו כפרה. והא דתנן בחלק (לקמן דף קיח:) אנשי עיר הנדחת אין להם חלק לעוה"ב הני מילי דלא איקטול אבל אם דנו אותם והרגום יש להם חלק: **הואיל** ונדחו ידחו. רב יוסף ס"ל כרבי יוחנן דמפרש טעמא בחלק (לקמן דף קיב:) משום דזבח רשעים תועבה דאי כר"ל דמוקי לה בנקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הן ע"כ אין חלוי משום דחוא אלא משום ממונם אבל דהני ממון בעלים הן ונקנת תימה גבי המיר דתו אי נשתטה לא יועיל בהם לעייה כמו בעיר הנדחת וידחו אפי' דמיס: משיקתוס

אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ויחי נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייא ס"א"ל רבי יוחנן שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת דכתיב [5]אל נא תהי כמת וכשם שאין קוברין רשע אצל צדיק [2]כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל וליתקון ארבע קברות שני קברות גמרא גמירי לה [7]אמר עולא א"ר יוחנן [8]אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו [9] וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר נמי [10] א"ר ירמיה אמר ר' אבהו א"ר יוחנן [11]אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה וצריכא דאי אשמעינן קמייתא משום דאיהו דחה נפשיה בידים אבל האי דממילא קא דחי אימא כישן דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור אבל התם דבידו לחזור אימא לא צריכא אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא [10]היו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדק הבית יפדו והוינן בה אמאי ימותו כיון דאיקטול הויא להו כפרה וליסקו לגבוה לאו משום דאמרינן הואיל ונדחו ידחו א"ל אביי מי סברת מת מתוך רשעו הויא ליה כפרה מת מתוך רשעו לא הויא ליה כפרה דתני רב שמעיה [12]יכול אפילו פירשו אבותיו מדרכי ציבור יטמא ת"ל *בעמיו [13]בעושה מעשה עמיו א"ל רבא מי קא מדמית נהרג מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמיית לא הויא ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מיית הויא ליה כפרה תדע דכתיב [7]מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך (וגו') נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ מאי עבדיך ומאי חסידיך לאו חסידיך חסידיך ממש עבדיך הנך דמחייבי דינא דמעיקרא וכיון דאיקטול קרי להו עבדיך אמר ליה אביי מי קא מדמית הרוגי

ת"ש [1]נבזה בעיניו נמאס [6]זה חזקיהו מלך יהודה [3]שגירד עצמות אביו על מטה של חבלים ואי משום יקרא דחיי הוא מ"ט כי היכי דתיהוי ליה כפרה לאבוה [4] ומשום כפרה דאבוה משהו ליה ליקרא דישראל ישראל גופייהו ניחא להו דמיחלי יקרייהו לגביה [3]ת"ש אמר להן אל תספדוני בעיירות ואי אמרת יקרא דחיי מאי נפקא ליה מינה קסבר ליתייקרו ביה ישראל טפי ת"ש [7]הלינו לכבודו [א] להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו מאי לאו לכבודו של מת לא לכבודו של חי ומשום כבודו של חי מבית ליה למת אין כי אמר רחמנא [2]לא תלין נבלתו על העץ דומיא דתלוי דאית ביה בזיון אבל הכא כיון דלית ביה בזיון לא ת"ש [7]הלינו לכבודו לשמע עליו עיירות להביא לו מקוננות להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו שכל העושה אינו אלא לכבודו של מת ה"ק כל העושה לכבודו של חי אין בו בזיון למת ת"ש ר' נתן אומר סימן יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת שלא נספד [7]ולא נקבר או שחיה גוררתו או שהיו גשמים מזלפין על מטתו זהו סימן יפה למת ש"מ יקרא דשבבי הוא שמע מינה: לא היו קוברין כו': וכל כך למה לפי [2]שאין קוברין רשע אצל צדיק דאמר [7]ר' אחא בר חנינא מנין שאין קוברין רשע אצל צדיק שנאמר [3]ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע [5] ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו אמר ליה רב פפא ודילמא לאיקיומא [4]ויחי נא פי שנים ברוחך אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ויחי נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייא [5]א"ל רבי יוחנן שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת דכתיב [5]אל נא תהי כמת וכשם שאין קוברין רשע אצל צדיק [2]כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל וליתקון ארבע קברות שני קברות גמרא גמירי לה [7]אמר עולא א"ר יוחנן [8]אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו [9] וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר נמי [10] א"ר ירמיה אמר ר' אבהו א"ר יוחנן [11]אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה וצריכא דאי אשמעינן קמייתא משום דאיהו דחה נפשיה בידים אבל האי דממילא קא דחי אימא כישן דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור אבל התם דבידו לחזור אימא לא צריכא אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא [10]היו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדק הבית יפדו והוינן בה אמאי ימותו כיון דאיקטול הויא להו כפרה וליסקו לגבוה לאו משום דאמרינן הואיל ונדחו ידחו א"ל אביי מי סברת מת מתוך רשעו הויא ליה כפרה מת מתוך רשעו לא הויא ליה כפרה דתני רב שמעיה [12]יכול אפילו פירשו אבותיו מדרכי ציבור יטמא ת"ל *בעמיו [13]בעושה מעשה עמיו א"ל רבא מי קא מדמית נהרג מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמיית לא הויא ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מיית הויא ליה כפרה תדע דכתיב [7]מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך (וגו') נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ מאי עבדיך ומאי חסידיך לאו חסידיך חסידיך ממש עבדיך הנך דמחייבי דינא דמעיקרא וכיון דאיקטול קרי להו עבדיך אמר ליה אביי מי קא מדמית הרוגי

מסורת הש"ס

א) מכות כד., ב) [פסחים ע.], ג) כתובות קנ., ד) [ע"ז מו., ה) ופס], ו) [ע"ר תוס' לעיל מו.] ס"ה קבולה], ז) חולין ז: ס"ס, ח) ל"ל ולכך ריגש, ט) ס"ל אמר ר"י [וכתולין אינם כמאמר ר"י], י) הוריות יא. כריתות ז. זבחים יב., כ) [נכ"מ: ופסחמן], ל) [פס נדרים לו.], מ) לקמן קיב., נ) [ימות כב: וס"ן], ס) כתהלים טו כתיב מי יגור באהלך וגו' וקתיב, כל"ל, ע) [כתות כב:], פ) כס"מ: מלון, צ) [מ"ש יג], ק) כס"מ: כשנסתמד, ר) כס"מ: המשומדים, ש) כס"מ: למשומד, ת) כס"מ: כשנסתמד, א) כס"מ: דמשומד, ב) כס"מ: נשמדו.

תורה אור השלם

1. נִבְזֶה בְעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת יִרְאֵי יְיָ יְכַבֵּד נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִר:
תהלים טו ד
2. לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קְלֻלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
דברים כא כג
3. וְיַדֵּי הֵם קֹבְרִים אִישׁ וְהִנֵּה רָאוּ אֶת הַגְּדוּד וַיַּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיֶּלֶךְ וְנָגַע הָאִישׁ בְּעַצְמוֹת אֱלִישָׁע וַיְחִי וַיָּקָם עַל רַגְלָיו:
מלכים ב יג כא
4. וַיְחִי בְּעֶבְרָם וְאֵלֵיהוּ אָמַר אֶל אֱלִישָׁע שְׁאַל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ בְּטֶרֶם אֵלְקַח מֵעִמָּךְ וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע וְיִחִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי:
מלכים ב ב ט
5. אַל נָא תְהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וְיֹאכַל חֲצִי בְשָׂרוֹ:
במדבר יב יב
6 וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו:
ויקרא כא א
7. מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת יְרוּשָׁלִַם לְעִיִּים: נָתְנוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ אָרֶץ:
תהלים עט א-ב

גליון הש"ס

רש"י ד"ה על בבה יבי' וביזהו לעין כל. עי' תפיסת מהרי"ל לנת לר' כלל ה' סימן מ"ט:

הגהות הב"ח

(א) נב"א דחיהו ליה כפרה לאחוי. נ"ב וקפה יהרי כסמוך נני ס"מ מנר' נתן מנאלר דדוקא אם היא משום יקרא דשבבי אי איכא למת איזה כיון הרי הוא לו כפרה אבל אי משום יקרא דחיי הוא אין לו כפרה למת כלל מה שמנין אותו לאחר מותו כמו שפרש"י שם:

מוסף רש"י

הנגע בפוף המסכת

עין משפט נר מצוה

לו [א] טור ש"ע יו"ד סימן שנו סעיף ג:
לח ב ג טור ש"ע יו"ד סי' שסב סעיף ה:
לט ד ה מיי' פ"ג מהל' שגגות הל"ו ופסק שחוטא ונרגה ע"ש בכ"מ:
מ ו מיי' פ"ד מהלכות עכו"ם הלכה יג:
מא ז מיי' פ"ב מהלכות אבל הלכה ח סמג עשין כ טוש"ע יו"ד סימן שנג סעיף ח:

רבינו חננאל

מצוה זו מדרבנן היא: **איבעיא** להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה כלומר חבוט הקבר מכפר למאי נפקא מינה כגון דפקיד לא תקבורה לההוא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא לאו כל כמיניה אלא אי אמרת משום כפרה הא אמר לא בעינא כפרה ת"ש מדאיקבור צדיקי ואי אמרת משום כפרה צדיקי כפרה בעי ורחי' אין דכתיב כי אדם אין צדיק בארץ וגו' וסוגיא שלקא דמשום כפרה: **איבעיא** להו הספדא דיקרא דחיי או יקרא דשבבי היא למאי נפקא מינה דאמר לא תספדוני אי נמי לאפוקי מיתתי שכר הספדנין אם הוא יקרא דשבבי מפקינן ואי לאו לא ופשטנא יקרא דשבבי הוא ת"ש ויבא אברהם לספוד לשרה ורחי' שרה גופה ניחא לה לאיתיקר כה אברהם ת"ש לא ספדו ולא יקברו כו' ת"ש נבזה בעיניו נמאס זה חזקיה מלך יהודה שגרר עצמות אביו במטה של חבלים ואי אמרת יקרא דחיי הוא אמאי עבד הכי ואמרינן כי היכי דתיהוי כפרה לאבוה ת"ש בשלום תמות כו' ת"ש אמר להם ר' אל תספדוני בעיירות ת"ש הלינו לכבודו להביא לו ארון ותכריכין או (למקוננות) (להביא לו מקוננות) לשמע עליו עיירות אינו עובר עליו שכל מה שעושה לכבודו של מת הוא עושה כו' ת"ש ר' נתן אומר סימן יפה למת שנפרעין ממנו כיצד לא נספד ולא נקבר או חיה גוררתו או גשמים זולפין על מטתו זהו סימן יפה למת שנפרעין ממנו אחר מטתו ש"מ יקרא דשבבי הוא ש"מ: **לא** היו קוברין אותו בקבורה אבותיו כו' לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק ומנא לן שנא' ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד וגו' ורחי' ודילמא לא הוה"ה הקב"ה אותו האיש המת שנגע בעצמות אלישע אלא כדי לקיומי ביה ברכת אליהו ויהי נא פי שנים ברוחך אלי א"כ היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ש"מ שלא יהא קבור רשע אצל צדיק אבל אליעא החיה בן השונמית ורפא צרעת נעמן ששקולה כמת כדכתי' אל נא תהי כמת וגם כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל: סוגיא דשמעתא מת מתוך רשעו מיתתו לא הויא לו כפרה וכן אפילו נהרג מתוך רשעו אין לו כפרה עד דמטיא ליה צערא דקברא ומשום הכי אין חיוב אבילות בקיום והנהרג

שדין אבילות משיסתם הגולל חיילא אבילות ועת סתימת הגולל עדיין רשע ואינן חייבין להתאבל על רשע. מתי הויא ליה כפרה בעת דחזו צערא דקברא דאיל ונדחה ידחה האבילות נדחית לגמרי כדתנן לא היו מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אבינה אלא בלב ואקשי' אי הכי דמדחזו צערא דקברא איכפר להו למה ליה עיכול דקתני נתאכל הבשר מלקטין לעצמות וקוברין אותן ושנינן דמהתיא שעתא מסרח ולא אפשר לאסוקי מקברא. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדין נהרגין מיד הויא להו כפרה מדכתיב נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ וק"ל חסידיך חסידים ממש עבדיך הנך הוא דמחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיקטול קרי לה עבדיך ש"ס הריגה כפרה ליהו: **א"ר** יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com